

Rapport 2009:27

Arkeologisk förundersökning

Ombyggnad av ledningsnät vid Åsbo kyrkogård

Strålsnäs 3:1, 3:8 och 5:1

Åsbo socken

Boxholms kommun

Östergötlands län

Petter Nyberg

Ombyggnad av ledningsnät vid Åsbo kyrkogård

Innehåll	
Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	4
Åtgärdsförslag	4
Referenser	4
Tekniska uppgifter	8

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

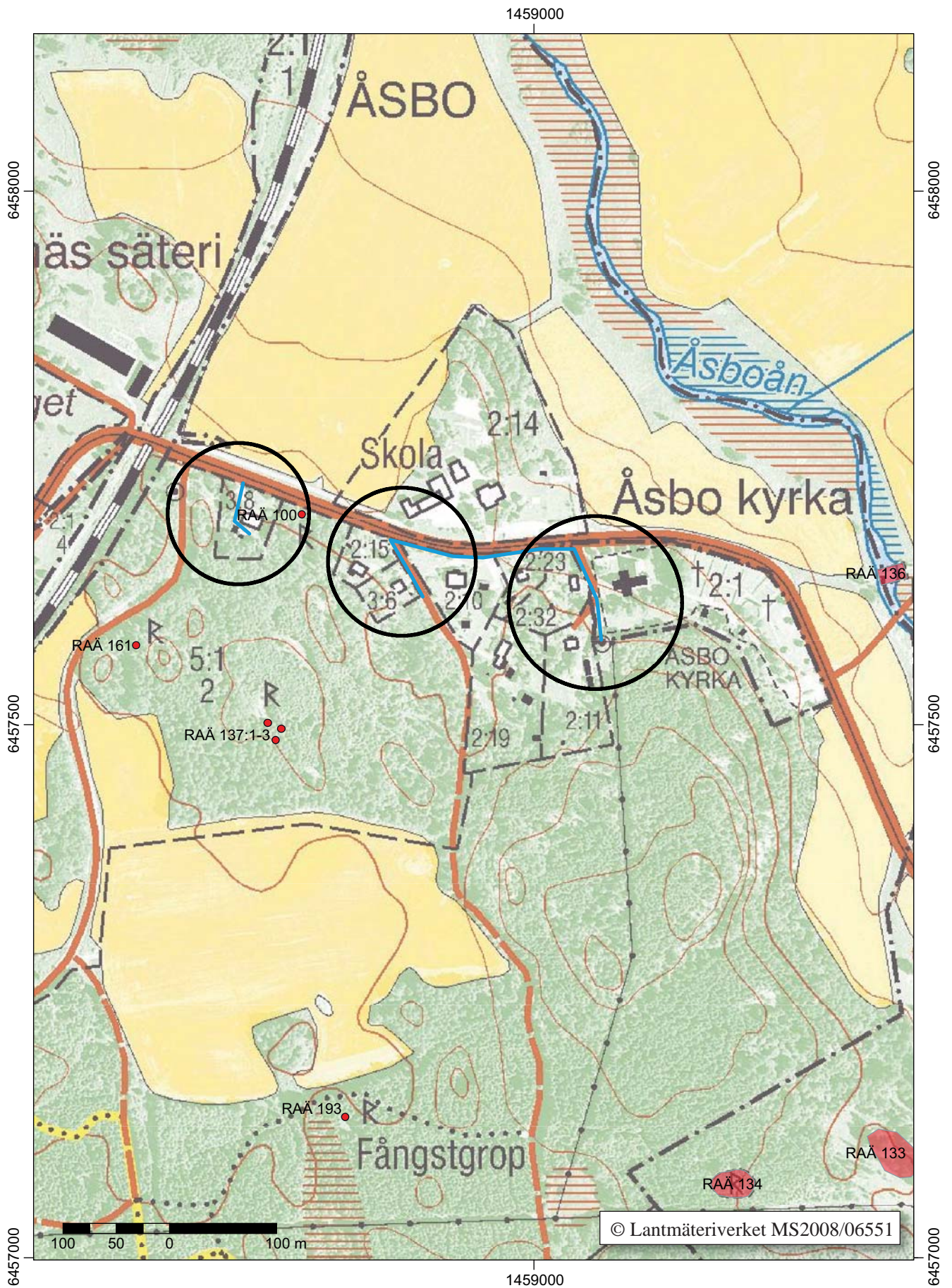
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Under september 2006 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll strax väster om Åsbo kyrkas bogårdsmur. Dessutom grävdes två sökschakt på fastigheten Strålnäs 3:8 och två schakt på fastigheten Strålnäs 5:1. Schaktdjupen varierade mellan 0,3 och 0,6 meter. Arbetet utfördes på uppdrag av Vattenfall Eldistribution AB Nät Öst. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Petter Nyberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med ledningsträckningarna markerade som blå linjer och de tre förundersökningsområdena markerade med svart cirkel. Skala 1:5 000.

Inledning

Under september 2006 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll strax väster om Åsbo kyrkas bogårdsmur. Dessutom grävdes två sökschakt på fastigheten Strålsnäs 3:8 och två schakt på fastigheten 5:1. Arbetet berörde en sträcka på ca 550 m.

Förundersökningen i form av antikvarisk kontroll utfördes efter ett muntligt beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Ett skriftligt beslut kom efter fältarbetets avslutande. Uppdragsgivare var Vattenfall Eldistribution AB Nät Öst. Vattenfall Eldistribution AB svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt skrivandet av rapporten var antikvarie Petter Nyberg.

Områdesbeskrivning

Åsbo kyrka är från 1100-talets andra hälft. Enligt tradition ska den vara invigd av biskop Kol 1181. Åsbo (Assbo) finns omnämnt i skriftliga källor sedan 1300-talet. I de äldre källorna nämns även Åsbo som Oshult och Ossbehult. De närmaste kända medeltida bebyggelseenheter är Åsbo, Strålsnäs och Grönlund, ca 800 meter sydöst, nordväst respektive östnordöst om kyrkan. Strålsnäs, ursprungligen Näs, ska enligt sägnen vara uppfört på 1200-talet efter det att en äldre gård "Hermannakulla" brunnit. I ett arv ska jorden ha delats upp i två enheter: Näs respektive Grönlund (Ridderstad 1917). Hermannakulla finns omnämnt i en skriftlig källa från 1292 (SD).

Idag finns ett gravfält, RAÄ 140, på en plats som kallas Hermannakulla. Det är beläget på en udde som bildats där Åsboån rinner ut i Svartån. Inga bebyggelse lämningar har dock registrerats. Gravfältet består av 47 runda stensättningar, varav fem är högliknande, och en runsten. Runstenen är belägen i gravfältets västra del, mot Svartån. Ristningen lyder: "...*lät resa denna sten efter Krok, sin fader och efter Årinvi (sin moder)*". Ytterligare en runsten finns i socknen, RAÄ 155. Den står inte på sin ursprungliga plats. Enligt P A Sävle skall runstenen förr ha stått "i Mell-ängen, nära vägen, ej långt från Svartån...". Denna inskription lyder: "*Gudmund reste denna sten efter Visten, sin fader. Gud hjälpe hans själ!*" (FMIS, Ridderstad 1917).

Förledet Os- i de äldre benämningarna Oshult och Ossbehult är från det fornsvenska ordet för åmynning. Här mynnar både Åsboån och Lillån ut i Svartån.

I exploateringsområdets närhet finns även flera stensättningar registrerade, RAÄ 100, 137, 161. RAÄ 137 består av två kvadratiska och en rund stensättning. De två övriga utgör en stensättning vardera. En stenya, RAÄ 52, är registrerad 500 m väster om kyrkan.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att undvika att fast fornlämning berördes. Om detta inte var möjligt kommer lämningarna skulle lämningarna undersökas och dokumenteras, varvid ålder, karaktär och omfattning skulle fastslås.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av antikvarisk kontroll strax väster om Åsbo kyrkas bogårdsmur. Dessutom grävdes två sökschakt på fastigheten Strålsnäs 3:8 och två schakt på fastigheten Strålsnäs 5:1. Dokumentationen bestod av beskrivning samt inmätning av schakt med GPS.

Dokumentationsmaterialet i form av schaktbeskrivningar förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Resultat

Förundersökningsschaktet väster om kyrkas bogårdsmur var 0,4 m brett, omfattade 85 löpmeter och 34 m². Schaktdjupet var 0,3-0,6 m. Undergrunden bestod av rödbrun lerig sand eller berggrund. I fyllningen förekom tegelsten. I övrigt påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Dessutom grävdes två sökschakt på fastigheten Strålsnäs 3:8. Schakten var 0,4 m breda, omfattade 6 löpmeter och 2,4 m². Schaktdjupet var 0,4 m. Schaktfyllningen utgjordes av fyllnadsmassor bestående av mörkgrå matjord med inslag av tegel, eternitplattor och järnskrot. Inget av arkeologiskt intresse påträffades i schakten.

Två sökschakt grävdes även på fastigheten Strålsnäs 5:1. Schakten var 0,4 m breda, omfattade 6 löpmeter och 2,4 m². Schaktdjupet varierade mellan 0,4 och 0,6 m. Schaktfyllningen utgjordes av fyllnadsmassor bestående av grå eller brun sand. I fyllningen i schakt 5 påträffades en spik av järn. Inget av arkeologiskt intresse påträffades i schakten.

Åtgärdsförslag

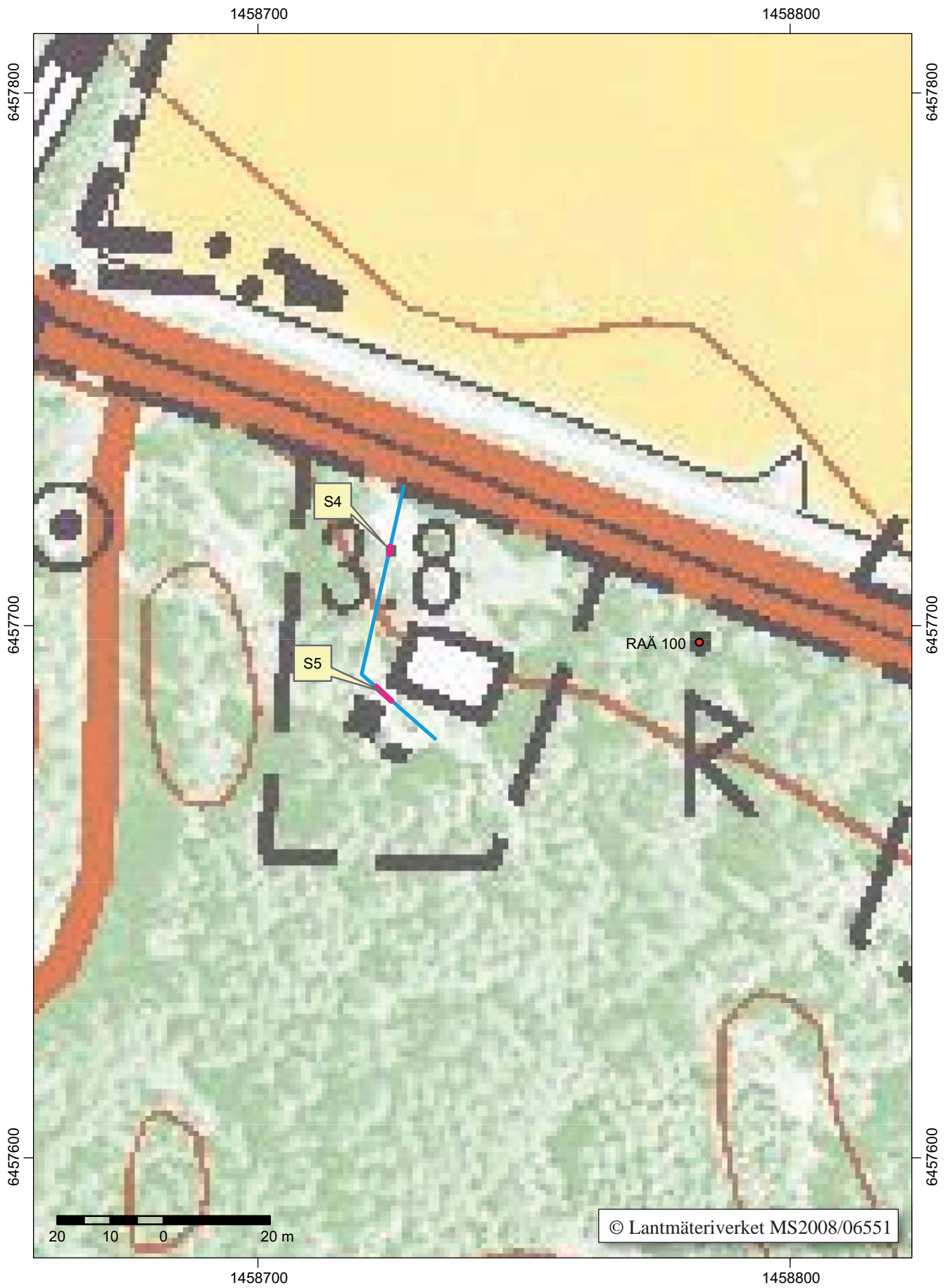
Östergötlands länsmuseum anser att inga ytterligare arkeologiska åtgärder är nödvändiga.

Referenser

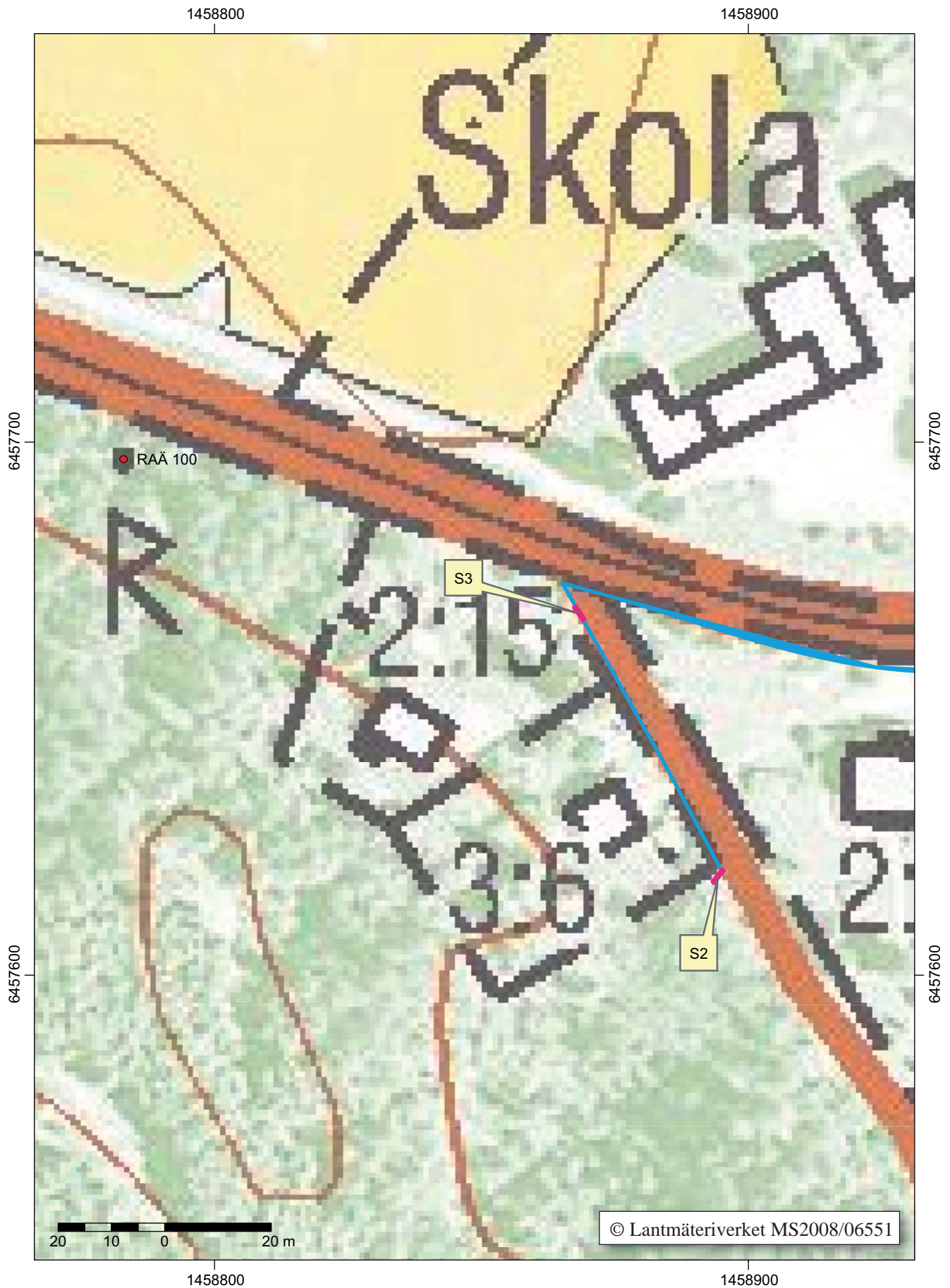
Ridderstad, A. 1917. Östergötlands beskrivning.

Fornminnesregistret: <http://www.fmi.raa.se/fmis> (2006-06-29).

Svensk diplomatarium. DS 1055. Brevnummer 1543.

Figur 3. Utdrag av fastighetskartan med schakt 4 och 5 markerade med lila. Den nya ledningsträckningen är markerad som blå linje. Skala 1:1 000.

Figur 4. Utdrag av fastighetskartan med schakt 2 och 3 markerade med lila. Den nya ledningsträckningen är markerad som blå linje. Skala 1:1 000.

Figur 5. Utdrag av fastighetskartan med schakt 1 markerat med lila. Den nya ledningsträckningen är markerad som blå linje. Skala 1:1 000.

Tekniska uppgifter

Lokal	Strålsnäs 3:1, 3:8 och 5:1
Socken	Åsbo
Kommun	Boxholm
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	-
Ekonomiska kartans blad	085 11 (8F 1b Strålsnäs)
Koordinater	X6457600, Y1458900
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens handläggare	Bror-Tommy Sturk
Länsstyrelsens dnr	431-12020-06
Beslutsdatum	2006-09-13
Länsmuseets dnr	276/06
Länsmuseets projektnummer	530502
Uppdragsgivare	Vattenfall Eldistribution AB Nät Öst
Kostnadsansvarig	Vattenfall Eldistribution AB
Projektledare	Petter Nyberg
Personal	-
Fältarbetstid	2006-09-11
Totalt undersöktes	550 löpmeter
Varav intensivt	97 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Petter Nyberg
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2009:27 © Östergötlands länsmuseum

Under september 2006 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll strax väster om Åsbo kyrkas bogårdsmur. Dessutom grävdes två sökschakt på fastigheten Strålnäs 3:8 och två schakt på fastigheten Strålnäs 5:1. Arbetet utfördes på uppdrag av Vattenfall Eldistribution AB Nät Öst. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.